

פתח דבר

חברים וחברות יקרים, שמחים להגיש לכם גליון נוסף של כתב העת העוסק בענייני בנקאות, חדלות פרעון ואשראי חוץ בנקאי. ריכזנו עבורכם בגליון זה תמצית פסקי דין חדשים וחשובים והנחיות עדכניות מטעם המפקח על הבנקים. הנכם מוזמנים להעביר למערכת כתב העת מאמרים וידיעות לשם פרסומם.

עורך: עו"ד גלעד נרקיס

מומחה בתחום הבנקאות, חדלות הפרעון והאשראי החוץ בנקאי. מחבר הספרים: פרקים בדיני בנקאות, חוק אשראי הוגן, והחוקה הבנקאי כחוקה יחס. יו"ר (משותף) של ועדת בנקאות, לשכת עו"ד.

חידושי פסיקה

נכוח של השעבוד הצף הוחלש - חילוט המדינה בהליך פלילי גובר על שעבוד צף

ע"א 2966/17 א.ס. אר. אקורד בע"מ נ' מדינת ישראל (פורסם בנוב - 29.8.22)

המדינה חילטה נכסים הקשורים בביצוע עבירה. נדחתה טענת המערערת כי היא קודמת למדינה מכוח שעבוד צף. בהתאם לסעיף 21(א) לחוק הלבנת הון נושה אובליגטורי המחזיק ב"זכות מוכרעת" ברכוש רשאי להתנגד מכוחו לחילוט, ולגבור על חילוט המדינה אם מחזיק בזכות קניינית או מעין קניינית ברכוש בתנאי שהוכיח אותו צד שלישי כי רכש את זכותו בתמורה ובתום לב, מבלי שיכול היה לדעת כי הרכוש שימש או הושג בעבירה. במקרה פסק הדין החילוט נעשה מכוח סעיף 36ג(א) לפקודת הסמים המסוכנים והתגברות על חילוט אפשרית אם למתנגד זכות קניינית או מעין קניינית בנכסים. נפסק כי אין בשעבוד הצף כדי להקנות זיקה קניינית או מעין קניינית חזקה די הצורך כדי לגבור על החילוט וזאת בניגוד לשעבוד קבוע.

<< לחץ כאן לצפייה פסק הדין המלא

הבנק הפר את חובת הזהירות וחייב בתשלום רבע מהחוב בגין אשם תורם

תאד"מ (ת"א) 49882-10-21 בנק הפועלים בע"מ נ' יפית קרפיל ידגר (פורסם בנוב - 8.8.22)

הבנק הגיש תביעה כנגד בתו של בעל חשבון, שמשכה כספים מחשבון אביה המנוח, לאחר פטירתו, בגין חוב שנתר בחשבון. הנתבעת הודתה במשיכת הכספים, אולם טענה כי עשתה כן ברשות אביה (שכבר נפטר באותה עת) וכי לא ידעה שקיימות הלוואות בחשבון, אולם גם אם היתה יודעת לא היה הדבר אמור למנוע ממנה למשוך כספים. נקבע כי הנתבעת משכה כספים מן העיזבון ולמעשה חילקה אותו מבלי שהזמינה את הנושים ובתוכם הבנק, ועל כן היא

אחראית לחובו של אביה בגין פעולותיה. עם זאת, נקבע כי התנהלות הבנק עולה לכדי הפרת חובת הזהירות בידי הבנק. הבנק נחשב כמונע הנזק הזול ואף השוקל הטוב במקרה שכזה. "הבנק לא הראה שנקט באף פעולה פשוטה כדי לברר ו/או למנוע היקף משיכות חריג שכזה ביחס לחשבון המנוח. במקרה בו נמשך מהחשבון סכום הגבוה פי שישה בתקופה העולה לכדי כחמישית מהתקופה שקדמה לה, ובתדירות של פי שניים נראה שגם ראוי לומר שהבנק הפר את חובת הזהירות הדרושה ממנו כאמור" ולכן חוייב הבנק ב-25% מסכום החוב בגין אשם תורם.

<< לחץ כאן לצפייה פסק הדין המלא

כשהשלוח מבצע פעולות "חשודות" חובה על הבנק לחקור וליידע את הלקוח

ע"א 19-4880, 19-4913, 19-8513, הבנק הבינלאומי הראשון בע"מ נ' שושנה (רוזה) גזונטהייט (פורסם בנוב - 18.7.22)

הנחת המוצא היא שבמרבית המקרים, שלוחי הלקוח הינם אנשים ישרים, ולכן לא חלה על הבנק חובת חקירה מקיפה ביחס לפעולות שעל פני הדברים נחזות ככשרות ותקינות. אך כאשר השלוח מבצע פעולות המעוררות חשד בקשר לתקינותו, אם בראי הפעולה עצמה ואם בראי הפעולה מנקודת מבטו של הלקוח ורצונו - או אז, מוטלת על הבנק החובה לבדוק ולחקור פשר אותן פעולות וליידע את הלקוח, אפילו אם נדמה כי הן מעוגנות בהרשאה תקפה, כאשר היקף האמצעים שיידרש הבנק להשקיע לצורך אותו בירור ייבחן לפי כל מקרה ונסיבותיו.

<< לחץ כאן לצפייה פסק הדין המלא

בית המשפט מוסמך לאשר הצעה לתכנית לשיקום כלכלי של חברה, גם אם לא אושרה בכל אחת מאספות הנושים חדל"ת (נצ' 27123-03-22 קו האופנה גליתה פאשיין בע"מ ואח' נ' הממונה על חדלות פירעון ושיקום כלכלי – מחוז חיפה והצפון ואח' (פורסם בנו – 4.8.22)

בית המשפט יימנע לחרוג מהכלל ולהתערב בשיקול דעתה של אסיפת נושים ככל שמדובר בהערכת כדאיותו הכלכלית של ההסדר, וזאת אף אם לדעתו טעו הנושים ברובם בשיקול דעתם והוא היה מגיע לתוצאה כלכלית אחרת. עם זאת, אין מניעה, לפי הוראות סעיף 87 לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, לאשר הצעה לתכנית לשיקום כלכלי, גם אם לא אושרה בכל אחת מאספות הסוג, וזאת ככל שבית המשפט שוכנע כי ההצעה הוגנת וצודקת ביחס לנושים שלא אישרו את ההצעה, ובייחוד כאשר בית המשפט שוכנע שחלופת הפירוק אינה טובה יותר מבחינת הנושים. החוק החדש מקנה לבית המשפט סמכות רחבה יותר לאשר הסדר בהעדר הרוב הדרוש בכל אספות הנושים, שעה שלא מופיע בו התנאי שעניינו אישור ההסדר על ידי מחצית מערך הנשייה. כך במקרה דנן משהוכח שאישור הסדר עדיף, הן כלפי הנושים וגם כלפי העובדים והפעילות העסקית, מאשר פירוק החברות וחסול הפעילות העסקית ומכאן יש מקום לאשר את ההצעה לתכנית שיקום כלכלית, הגם שלא אושרה בכל אחת מאספות הנושים ברוב הדרוש.

<< לחץ כאן לצפייה פסק הדין המלא

נדחתה בקשת נאמן להרמת מסך הפוכה מהטעם שיש לברר ההליך במסגרת תביעה רגילה ולא בבית משפט של חדלות פירעון.

חדל"פ (י-ם) 63729-11-20 לוי נ' ממונה על חדלות פירעון – מחוז ירושלים ואח' (פורסם בנו – 27.8.22)

נדחתה בקשת נאמנת להורות על חיוב עמותה בתשלום מלוא חובותיו של היחיד בהליך חדלות פירעון מכוח שתי טענות חלופיות: הראשונה "הרמת מסך הפוכה" לאור טשטוש מסך ההתאגדות המשפטית, העדר הפרדה ברורה בין כספי היחיד וכספי העמותה והיעדר הפרדה בין חובות אישיים של היחיד לחובות העמותה, והשניה ביטול פעולה הגורעת נכסים מקופת הנשייה לפי סעיף 220(א) לחוק.

נקבע כי אכן קיימות הצהרות סותרות שעלו מתוך מסמכים שונים שהוגשו לבית המשפט המעלות תהיות עמוקות בנוגע להתנהלותו של היחיד בתוך העמותה, ביחס אליה וביחס לתום ליבו ביצירת החובות ובניהול ההליך. עם זאת, למרות שסמכותו העניינית של בית משפט של חדלות פירעון היא רחבה, ומסגרת של בקשה למתן הוראות מאפשרת להכריע

מתי יעדיף בית המשפט לתקן חוזה הלוואה חוץ בנקאית על פני ביטולו?

ת"א (חי') 21069-10-20 מאיר ורדי נ' שותפות קוואליטי קרדיט פאנד (פורסם בנו – 28.7.22)

נדחתה תביעת לווה לביטול חוזה הלוואה שנכרתו בינו למלווים חוץ בנקאיים. נקבע כי משאין מחלוקת שניטלה הלוואה, הרי שיש להימנע מביטול הסכם הלוואה והשבה הדדית, אלא יש להסתפק בתיקון ההסכם כך שיעמוד בתנאי החוק, וזאת כדי להבטיח מימוש כוונת הצדדים בהתקשרותם בחוזה והחשש מניסיונות של לווים להתנער מהשבת הלוואות בדרך זו.

לכן נקבע כי יש לתקן את הסכמי הלוואה באופן משמעותי, כך שההוראות שאינן עומדות בתנאי החוק יתוקנו. בנוסף לכך, נקבע כי יש להעמיד את ריבית הפיגורים לפי חוק פסיקת ריבית והצמדה כדי לשדר מסר ברור ומרתיע למלוות בשל התנהלותן והתעלמותן מהוראות החוק, ובמקביל – יש בכך כדי לפעול באופן מאוזן כלפי התובע על שנמנע מלשלם את חובו במשך שנים רבות, ועליו לעשות את הנדרש כדי להביא לפרעון החוב בהקדם.

<< לחץ כאן לצפייה פסק הדין המלא

אשראי חוץ בנקאי- מלווה חוץ-בנקאי לא החתים נתבעת על הסכם בכתב ולכן נדחתה תביעתו משכשל להוכיח כי ערבה או התחייבה להחזר הלוואה.

ת"א (נת') 65660-11-17 אליהו רביזאדה נ' גבריאלה כהן (פורסם בנו – 10.8.22)

נדחתה תביעה של מלווה חוץ-בנקאי כנגד נתבעת שנטען כי לקחה חלק בקבלת הלוואות שניתנו לילדיה ולחברה המשפחתית או כי ערבה או התחייבה בעל-פה להחזיר. נקבע כי חוזה ערבות אינו חוזה רגיל מאחר שיש בו כדי להטיל פירעון חובות על מי שלא חב בהם מלכתחילה ובכך ליצור חיובים משפטיים וכלכליים כבדי משקל כלפי הערב. מכאן, יש לבחון בכובד ראש את התנאים להתקיימות ערבות, ואף שמסמך בכתב אינו נדרש כתנאי קונסטטיטויבי ליצירתה יש מקום לדרוש קיומו של מסמך בכתב כאמצעי להוכחת הערבות או למצער ראייה פוזיטיבית אחרת ולכן יש להתייחס בחשדנות רבה לטענה בדבר קיומו של הסכם ערבות בעל פה שאינו מגובה במסמך.

<< לחץ כאן לצפייה פסק הדין המלא

בנוסף, לקוחות הבנקים יוכלו להגיש בקשה לאישור עקרוני באופן מקוון ובטלפון, וכן לקבל את האישור העקרוני באופן מקוון וזאת תוך 5 ימי עסקים מהגשת הבקשה (במקרים חריגים ל-7 ימי עסקים).

כמו כן, ההוראה מחייבת הנגשת מידע ללקוח באתרי הבנקים שיייע לבחינת כדאיות הצעת משכנתה וביצוע מחזור של הלוואת משכנתה. לצורך כך אף יעמיד כל בנק באתר האינטרנט שלו החל מתאריך 30.9.22 מחשבון סימולציה אשר יאפשר ביצוע סימולציות של תמהילים שונים של הלוואות בטווחי זמן שונים.

<< לחץ כאן להודעת בנק ישראל

גם במחלוקות שבין היחיד, הנאמן הבא בנעליו וצד שלישי, זאת רק כשמדובר בהכרעה נקודתית, שבה בירור העובדות פשוט יחסית, ולא נגרם לאיש מהצדדים עיוות דין בשל דרך הדין שנבחרה. נקבע כי בירור הליך שכזה ידרוש להכריע בעניינם של צדדים נוספים שלא התבקשו למסור עמדתם וממילא לא מסרו אותה.

<< לחץ כאן לצפייה פסק הדין המלא

חידושי חקיקה והנחיות

הרפורמה של בנק ישראל בקשר לשקיפות בנטילת משכנתאות

בנק ישראל הודיע, כי החל מיום 31.8.22 נכנסה לתוקף הרפורמה הצרכנית להגברת שקיפות המידע ללקוחות הבנקים ולשיפור סביבת התחרות בשוק המשכנתאות. במסגרת הרפורמה נכנסו לתוקף שורה של צעדים בתחום המשכנתאות, שנועדו להקל על הלווים בתהליך נטילת המשכנתה או מחזור של משכנתה קיימת. צעדים אלו יסייעו ללקוח להגיש בקשה לקבלת הצעת משכנתה בצורה מהירה ונוחה יותר, להבין טוב יותר את תנאי המשכנתה המוצעים לו והשלכותיהם על התשלומים העתידיים, ולהשוות באופן מושכל וביתר קלות בין ההצעות השונות הניתנות לו ממספר בנקים.

המפקח על הבנקים, מר יאיר אבידן ציין כי הדבר יגביר התחרות באמצעות פישוט והנגשה של מוצר המשכנתה באמצעים דיגיטליים והדבר יסייע להתנהלותם הכלכלית של הלקוחות, יקל עליהם לבצע סקר שוק לפני נטילת המשכנתה, ויגביר שליטתם על תנאי המשכנתה, לרבות על היכולת שלהם לעמוד בהתחייבויותיהם.

הבנקים יידרשו להציג אישור עקרוני (הצעת משכנתה) במבנה אחיד, בו יוצגו שלושה סלים אחידים שהוגדרו על ידי בנק ישראל, וסל נוסף אשר יותאם לצרכי ומאפייני הלקוח לבקשתו ובצורה זו יוכל הלקוח לערוך השוואת עלויות בין הצעות מחיר שונות.

בין המשתנים שיוצגו באישור העקרוני: הריבית הכוללת החזויה, סך כל הסכום הצפוי החזוי שישולם עד לסוף תקופת ההלוואה, סכום ההחזר החודשי הראשון וסכום ההחזר החודשי הגבוה ביותר הצפוי על פי התחזית.

NG

גלעד נרקיס עורכי-דין

Gilad Narkis Law Offices